Чурапчыга күн таҕсар !

САҤА ОЛОХ

Чурапчы улууҥун хаһыата

ХАҺЫАТ 1951 СЫЛ АЛТЫННЫҺЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

2013 сыл Олунньу 28 күнэ Чэппиэр № 31-32 (10650-10651)

12+

Тыа хаһаайыстыбата

КУРААНЫ УТАРЫ ҮЛЭНИ ТЭРИЙИЭҔИҢ

Биллэрии курдук, калэр сайыммыт кураан буолуо диэн үгүс дьон этиллэр, бэҥүлүөктэрбит даҕаны сонук тойоннуулар. Улууспутугар "Манчаары оскуьуулара" буоллаларынан сыбаастэн барыы наһилиэктэр тэрээһиннэрэ сылдьар кэмнэригэр кураану утары үлэ барыыта атахтаныан сөп. Биир сэрэхтэх боппуруоһунан курааҥна ойуур баҕаара турар куттала буолуоҕа. Дьа, хайдах буолабыт?

Былыр биһиги аҕаларбыт, эҕэлэрбит оҕолуун-уруулуун бары кураану, аһыҥаны утары үлэ бөҕөнү ыыталлара биллэр. Ол туоһутунан алаастарга дьаамалар, ханаалар (ууну хоруу, нүөлсүтүү) оспот баас буолан онгоһо сыталлар. Онтон билиэтин аныгы үйдэ тиэхиникэнэ туттар сөп. Уу быраҕар мотуор баһаам кэмигэр, үчүгэйдик тэриннэхха, хас биирдии хаһаайыстыба бэйэтин оттуур ходуһатыар тиһэ баҕарар үлэни тэрийэн туттуохтаах ситиһиэн сөп, улаатыахха эрэ наада. Халлаантан алдах түөрэйэн кэтэтиэхэ саас эрдэттэн үлэни саҕалыахха.

Баскыньынан, урут совхуоттар үлэлиилэрин саҥа, хаары чистэтэн ньымата баара. Маны билиэн да бэйэ айан ыйаанньыннаах чиэтэтэр конструкция оностон үлэлиэхэ сөп этэ.

Иккиһинэн, күрүөлүөһүннэн дьарыктаныахтаах. Күрүө суох буолан от ыйыгар диэри сыйыыта, хонуулар ыҥыгыл сылдьар суоҕа сүөһү, сылгы өннө эбии аҥыны эбиллэн ходуһаттан дуоннаах отту хаалларбаттар. Холобур, Кытаанах 900-тэн тахса сылгы, 1000 кэриҥэ суоҕа сүөһү, оннор эбии ыалдьыы олорор наһилиэктэр сылгылара, сүөһүлэрэ кэмиэллэрин холбоотохха, окко киирэхха диэри балай эмэ отту сиэллэр, оту таһыран тэпсэллэр. Былыргылар "Сүөһү туйаҕа—уот" диэн этиллэрэ.

Саас кустаабыта, андыгынабыта буолан сылдьыы кэлтэс сайыммыт быыдьаһыгастах, кураану утары үлэни тэрийиэхтэрин атахтыыр. Чэ, баҕар биир надиэлэ бултаат, ходуһаҕа тахсыаҕыҥ. Сир тоҥ, рюн баҕана туруоруу уустук. Сири үүттүүр "Дружба" эрбии мотуорунан барар буурдар атыылаан буоллуулар. Эбэтэр быстах күрүө тэптик ньымаларын туттуоҕун, тоҕо диэтэххэ хаптальнай баҕана күрүө өр тутуллар, ол гынан баран сүүрбэчэ эрэ сыл барар. Онтон сойуо күрүө үчүгэй өйөбүллээх буоллаҕына уоттан тахса сыл барар, ыйаанына чэпчэки буолан оссо үйүнүүк барыан сөп, хатырыгын үчүгэйдик суллаатахха, эмэҕириэтэ быгаардаҕына. Итэнник күрүө калитальнай күрүөнү тутардаҕар 3, 4 тэгүл түрүөн. Биир үчүгэй ньыҥкаан трехугольник күрүөнү тутуу буолар. Ол эбэтэр баҕана оннутар, сири улахалыык хаспакка эрэ, сииньигэс соҕус кылгас баҕана, иккитиринэр сонос сиэрдийэ тоҕоҕор.

Сиэрдийэни буллуу биллэрэ уустугуран турар, ыт мунна баппат ойуурутар баалар. Сиэрдийэ оннутар баҕаналар иккиардыларыгар сииньигэс ойуур титирэктэриэн 5-6 эрэгэтэн решетка курдук онгорор ньыма эмиэ үчүгэй, түрүөн буолуон сөп. Тоҕоҕор оннутар пресс быаны, боробулуоханы туттуохха сөп.

Күрүөнү ааас ньыманан түрүөнник туттан ходуһаларбытын быыһаан аны күаллэхх буоллаҕына И. П. Поюмарев агитациялыыр ньыматынан пумпанан уу ыстарыы сөптөөх. Ол гынан баран, урут улахан кураанналарга күаллар үгүс өттө туох да суох гына уоллаллара. Аныгааны эмтэҕиҥнэ күрүөлэрэ буоллахха үлэлиэххэ сөп. Күүгүнү өттүгэр сири таратыы эмиэ үчүгэй түмүктээх буолар эбэт.

Улууспут дьаһалтата кураану утары үлэни биллэриэхтэн сүбэлэһэн, мунньахтары тэрийэн, хас биирдии наһилиэк бары туруан үлэлээтэхпитинэ туох эмэ ситиһии кэлиэҕэ. Республиканан бэриллибит болдьоҥуоҕаны кураану утары үлэҕэ туһаныахха. Көмөлөөх ГСМ наада, күрүө боппуруоһун ойуохха. Ол гынан баран, аҥардас ойөбүлү эрэ күүтэхха бэйэбит оттон мэлийэбит биллэр. Тастан киирии атыылаһыы от хаачыстыбата ааастааҕын барыы биллэбит. Президеммит, Правительствобыт сүөһү ахсаанын эчигэстэт сыалтан биһиитини таба өйдөөн улахан кэмэҥу онгордулар. Ол эрдэҕэ наһаа кэй баран үөһээттэн кэмэ кэлиэ диэн олорон бөҕөлөөбүт. Олохтоох от, дойдубут ото көмүскэ тэҥнэхх. Аҕыйах да буоллаҕына быдан иитиллэхх.

Иван ИГНАТЬЕВ. Кытаанах.

Үөрэх - иитии

ОҔОНУ ИИТЭР ҮЛЭЛЭРИН ХАЙҒААТЫБЫТ

Хотугор наһилиэгэр интэриниэт тэриллибитэ 80 сылыгар анаан, бу сылы Оҕолоор, Дьаҥар орто агроокуолатын интэриниэтигэр, интэр үлэни сырдатан "Сыҥыанынан иитии" диэн тиэмэлээх интэччилэргэ улуустаабы семинар ыытылынна. Улуус иитиэр сэттэ интэриниэт баар, олортон кыттыыны Телей, Сылан, ЧРОСИО, Кытаанах, улуустаабы гимназия, Дириҥ уонна СРЦН ылыллар.

Дириҥ интэриниэтигэр республикабыт ааас улуустарыттан, улууспут наһилиэктэриттэн барыта 50 оҕо иитии аһыныгынан хаачыллан, барыта 26 оҕо олорон агро профильга үөрэнэллэр, туруунан, волейболунан дьарыктаныллар, куруһуоналарга сылдьаллар эбит. Наһилиэкэ интэриниэт историятын кэрэһэлиир стендэ онгоһуллубута киһини сөхтөрөр, интэрэсиргэтэр. Историятын кэнгэтэн, Дириҥ интэриниэтин туһунан "Үтүө өйдөбүл" диэн ахтыылар хомуурунньуктарын таһаарбыттара хайҕаллаах дьыала диэн санаатыбыт. Историятын үөрэтэн, чинчийэн 2010 сылтан саҕаламмытын, онно ситимниэх үлэ барбытын туһунан иитиллэччилэрэ Уйгу Беляев "Дириҥ интэриниэтин туһунан" дакылаатыттан биллибит.

Интэриниэт суруй иитэр үлэтин хайысхата сыҥыанынан иитиигэ сытар. Интэччилэр дьиэтигэр иитиини ылбыт оҕону кытта салгыы үлэлэһэргэ программа онгорбуттар. Оҕо тус бэйэтигэр сыҥыаныттан саҕаран, оҕоҕо, төрөппүккэ, дьиэ кэргэнэ, ийэ дойдуга, итэҕэлгэ, дорообуйаҕа, үлэҕэ, үөрүүгэ, бириэмэҕэ, харчыга сөптөөх сыҥыныары иитэргэ ыытыллар дьаһаллар туһалыынан кэпсэтиллэр. Ол программаҕа ааас быраайыактар баалар. Холобур, "Билии киһини киэргэтэр" (саҥар хос, дьиэтээҕи библиотека), "Дорообуйаҕын эрдэттэн харыстаа" (тренажернай), "Мин маны бэйэм онгоруохтун баҕарабын" (творческай мастарыскыай), "Күөх сирим чэлгийэр" (мини-оранжерея), "Чаҥ санаа – туруктаах буолуу" (релаксация хоһо), "Биир иллэх дьиэ кэргэн" (сьаныалаг хоһо), "Сандалы тула" (субуота ахсын ыытыллар сэҥэрэһиилэр). Бу курдук үлэһиттэр оҕо үөрүүлэриэн, сайдарыгар усулуобуйаны сатаан тэрийэллэриэн уонна кыайыалларын көрдүбүт. "Түмэр" белэх түмсүүтэ диэн оҕо сэбиэтин үлэтин сахалыы онгорбут быраайыактара, өбүгэлэр соҥньуулара интэриниэт оҕолорутар ыытыллар быраайыага олус кэрэхсэнна. Оскуола иитиэн тэриллибит "Идея" айар белэх үлэтин туһунан кэпсиллэрин бөҕиргэтэбит.

Дьиэ ис турута, үлэтэ-хамнаһа, оҕолорбут быраайыактара барыта бэйэ-бэйэтин кытта ситимнэһан, кэнсиҥ хараҕар быраҕыллар иитии сыҥыана олохтоммут дьиэтигэр-уотугар сылдьан астанныбыт, ихохоро кэпсэтиллибит, хобоҕи биллибит, көрдүбүт, иккки үлэбитигэр туһалаах семинар буолбутун үрдүстүк сыаналастыбыт. Бу тэрээһини тэрийбит коллектиэка махталбытын тиэрдэбит. Элбэх идеялаах, оҥу олоххо киллэрэрэ үлэлиэн, адэр педагог, сэбиэдиссэй Сардыана Дмитриевна Старостина тулалыыр дьонун түмэн, таһаарыылаахтык үлэлиирин хайҕатыбыт, улуус иитиэҕи интэриниэттэри ситимниир салайааччынан талыллыбыт.

Интэриниэт коллектива биир өйгө-санааҕа кэлэн үлэлиирин көрдүбүт. Интэччилэриниэн 18-с сылын үлэлиир Параскөвья Петровна Николаева, 2-с сылын үлэлиир Зинаида Электроновна Кутрянова, 14-с сылын ньоҥкэлэн үлэлиир Валентина Егоровна Адамова, 2-с сылын ньоҥкэлиир Айталина Васильевна Прокопьева, миньигэс астаах поварларынан Варвара Михайловна Попова, Галина Иннокентьевна Филиппова, Екатерина Семеновна Хоютанова, прачканан Марфа Константиновна Захарова, дьиэ ис-тас үлэтин көрөр Юрий Дмитриевич Попов аныгы ирдэбилэ сөп түбаһиилэрэн интэриниэт кэстүүтүн туһаарыыта бэйэлэрин ыытаттарын киллэрсибит дьонунан буоллаллар эбит.

Бары үтүөнү-хэрэни баҕаран туран, үбүлүйдэхх сылгытынан эҥэрдэлиибит, эсэ үрдүк чыпчааллары дабайа турун диэн баҕа санаабытын тиэрдэбит.

ВА. ПАРФЕНОВА,
Кытаанах орто оскуолатын интэриниэтин сэбиэдиссэйэ.

Сэргэх дьаһал

«МИСТЕР ЧУРАПЧА-2013»

Дмитрий Попов (Арыылаах) бэйэтин билиһиннэрэр.

«Мистер Чурапча» 2013 Егор Неустроев. Төлөй.

Олимп тойон тангараларын уобараастарыгар.

Кыттааччылар.

Эйиги болҕомтоҕутугар

РЕДАКЦИЯ ПРЕСС-КИИНИГЭР – ХАТЫЛЫЛАР

Тохсунньу ыйга улууспутутар Саха Республикатын кини хаһыаттарын сурналыыстарын, араадьыйанан уонна телевидениеҕэ биэрии үлэһиттэрин бөлүҥ кэлэ сылдар кэмигэр, "Саҥа олох" РИХ дьэтигэр пресс-кини аһыллыбыта. Пресс-кини сыалынан-соругунан төгүрүк остуоллары, пресс-конференциялары тэрийии, сурналыыстары, общественнай корреспонденнары, улуус хаһыатыгар тахсаччыларын кытары көрсүһүүлэри о. д. а. буоллаллар.

Соторутаабыта "Саҥа олох" айар үлэһиттэрэ Хатылы нэһилиэгэ дьаһалтатын уонна общественнай түмсүүлэрин салайаччыларынаан көрсүһэн, пресс-конференция ыыппыттар. Конференцияны улуус хаһыатын редактор-дириэктэрэ А. А. Захаров киириэ тылынан аста, бу көрсүһүү сыалын-соругун билиҥнэрдэ.

Хатылы нэһилиэгин баһылыга У. Н. Атласова пресс-конференциаҕа кыттар делегация састаабын билиҥнэрэн туран нэһилиэгин историйытыттан, билигин социальнай-экономическай балаһыанньатын кэпсээтэ. Боотуруускай улуус биир кырдьаҕас нэһилиэгинэн Хатылы буолар. История документуоннара хэрэҥэлиилэриэн бу нэһилиэк 1634 сыллаахха тэриллибит, онон эйиэл 380 сылын туолуохтаах. Улуус киниттэн саамай чугас сытар. Аттынан федеральнай трасса саһар, быйылгы иккі улахан дьаһал ыытыллар сылыгар Чурапчы – Хатылы суола асфальтанныахтаах. Урукуту Субуруускай аатынан совхоз киниэ. Билигин 707 киһи олорор – 346 эр киһи, 361 дьахтар. 162 пенсионер. 257 ыал олорор. Оскуолаҕа үөрэнэр оҕотун ахсаана 113, уһуйаантан 60 оҕо сылдьар. 2012 сыллаахха 55 киһи атын сиргэ көспүт, 54 киһи эбии кэлбит. 9 оҕо төрөөбүт.

Ульяна Николаевна: "Нэһилиэк билигин олоҕу кытары тэҥнэ сайдар. Тыа хаһаайыстыбатыгар, үөрэххэ-итинньэ, спорка саҥа саҕалааһыннардаахпыт. Итини бу делегация састаабыгар киирэн кэлбиттэр билиҥнэриэхтэрэ. Билигин сүрүн кыһалҕабыт социальнай тутуулардыт аһары эргэрбиттэрэ буолар. Холобур, спортивнай саала 1975 сылларыгар укса комсомолец", субуотуннуктарынан тутуллубута. Оскуолаҕа киириэн иннинээҕи сыл аастаах оҕолорбут урукку совхоз хонтуоратыгар иитиллэллэр, культуурабыт дьиэтэ киинэ саалатын быһыытынан оҥоһуллубута», – диэтэ.

БӨЛӨМНЭЭХТИК КӨРСҮӨХПҮТ

Быйыл бары билэрэит курдук, Россия айылҕа харыстабылын, республикаҕа тыа сирин сайдыытын, улууска "Чөл олох – тыа сирин сайдыыта" сылларынан биллэриллэн аһар. Оны таһыгын сайын Боотуруускай улуус тэриллибитэ 375 сылыгар аналлаах ыһыах уонна "Манчаары оонньууларын" улахан түһүлгэлэрин өрөгөйдүү көрсүөхпүт. Онон барыы нэһилиэктэргэ, улууска үлэ барыта ол чэрчитинэн ыыппыллара биллэр суол.

Хатылы нэһилиэгэ быйыл благоустройствоҕа күүскэ үлэлиэр былааннаах. Ол курдук, нэһилиэнэ киирэр аартык, иккі автобус тохтобула, Аҕа дойду сэриитигэр аналлаах комплексы кэҥэтэн, саҥардан "Алгын аат аллеята", тротуар, палисадниктар, дьаһалта дьиэтэ, кулуун, бөҕүөлэк ыйынньы суол уонна биир муоста өрөмүөннэнэн оҥоһуллуохтаахтар. Икки этээстээх урукку хонтуора дьиэтин өрөмүөннэн үөһэ этээһин дьаһалта, алдаах этээһин библиотека тынан, ону киин библиотечнай ситим модельнай библиотекаттан кубулутар саҕаламмыт. Биллэн турар, интернет сайдыыта библиотекаттан тахсар. Кистэл буолбатах, билигин оҕо, ыччат аарыыттан, киноотэттэн тэйдэ. Онно күүскэ үлэлэһиэххэ наада. Оны таһыгын быстах ырааһырдыы, көҥүрдүү үлэтэ үгүс буолуо.

Сыл саҥатыгар нэһилиэннэни, көхтөөх аранганы кытары элбэхтэ мунньахтаатыбыт. Холобур, бирииги нэһилиэккэ 16 пилорамалаах чаһыгай дьон баалларын "Үлэбитин хайдах сүрүнээн ыытабыт?" диэн боппуруоска үгүстэ субалэстибит. Бу пилорамалаах ыаллар нэһилиэк туһунар эйиэ босхо хайыыттаран биэрэргэ собулэстилэр. Маны тэҥэ бирииги нэһилиэкпит көстүүтүн буортулуур олус элбэх эрэ, хаарбах тутуу баар (оскуола, интернат, буфет, почта, маҕаһын о.д.а.). Бу боппуруоска үгүс саҥаннан салайтаран Егор Семенович Романов индивидуальнай предприниматель кытүрүүгэ үлэлэһэргэ, эмиэ предприниматель Петр Иванович Кривошапкин биир киоскалаах тохтобулу босхо туран биэрэргэ, "Ситим" коммерческайа суох общественнай

түмсүү салайаччыта Анатолий Иванович Константинов эмиэ өрөмүөн, саҥардыы, тутуу үлэтигэр барыгыгар кыттарга бэлэмнэрин биллэрдилэр. Бу үлэ барыта дьон түмсүүлээх буолуутун ирдиир. Барытын үмүрү тутарга бирииги, хатылылар, Чурапчыга уонна Дьокуускайга баар түмсүүлэрбит төлүү күүс буоллаллар.

Наталья ПУХОВА,
Алексей СЛЕПЦОВ.

***

ҮЛЭҔЭ ЫЛСАРГА БЭЛЭММИТ

Тыа хаһаайыстыбатын специалиһа Александр Владимирович Холмогоров кэпсиир:

– Уопсайа Хатылы үрдүнэн сүөһү ахсаана 1193, маҥар ынаҕа 459. 80-тан тахса ынах төрөөтө, сылыгы 945, биэтэ 681, сибиинньэ 74, тыҥы сибиинньэтэ 8, оҕото 66, куурусса барыта 248, бөтүүтэ 47, куурусса 201.

320 туонна оту атыылаастыбыт, мэҥэтитигэр 1484 туонна от оттонно, ТХПК нөҥүө дуоҕабардаһан 247 туонна оту ылыыбыт, бэйэбит 60 туонна оту оттоотубут. 21 баһынай, 140 чаһынай хаһаайыстыба баар.

Эдэр фермердэрбит Пантелеймон Егорович Попов былырыын 2012 сыллаахха Гранна кыттан 1,500000 мөл. суумалаах Грант ылбыта. Гаврил Анатольевич Захаров элбэх сүөһүлээх, откормалаах, ынаҕа ынахтаах, улахан хотоннооох. Кини быйыл 40-чэ бороскуну откормаҕа туруорар. Романов Владимир Семенович 20 бороскуну откормаҕа көрөн олорор, Холмогоров Александр Владимирович 45 бороскуну откормаҕа ылан үлэлии-хамсыы сылдьар.

Быйыл саҥа откормнаах дьарыктанар кооператив тэриллэн эрэбит. Былырыын откормнаах 1 хаһаайыстыба дьарыктанар эбит буоллаҕына, быйыл 3 хаһаайыстыба дьарыктанар.

Хатылы сиэр олус үчүгэй сиргэ турар. Бабаҕа, Нуучча, Туолума үрэхпит ханнык баҕарар курааннаах дьыла оту биэрэр ыахтаах. Билигин бу үрэхтэр сорох сирдэрэ талаҕынан, дулҕаннан саба үүнэн эрэллэр. Ити оҥоһуллара буоллар улууска сүрдээх көмөлөөх буолуо этэ. Аҥардас Хатылы эрэ буолбакка, дулҕа, талах буолбут сирдэри барытын астаран ханна да ыраатлаах толору сыллааҥы оппутун ылыа этибит, өссө ордон атын сиргэ да биэриэххэ сөп курдук. Дулҕа уонна талах астарылыннарыына нөҥүө сылыгар үммиэт 3-4 сылынан ситэр. Ол иһин бу боппуруос олус сытыы, аҥардас маны нэһилиэк эрэ кыайан быһаарбат. Атын сирдэргэ оттуу бардахтарыына сорох от хаачыстыбата да, сиэр да ирдэбилэ эйиэ-эттээбот турукпаахтар. Ол иһин байэбит оҥоһутун, сирбитин онорон үлэни саҕалаан ыытарбытыгар өйөбүл баара буоллар диэн саныыбыт.

Наҥыына БУРЦЕВА.

***

НЭҺИЛИЭГИ САЙЫННАРАР СЫАЛЛААХ

Нэһилиэк түмсүүлэрин туһунан "Ситим" коммерческайа суох общественнай түмсүү председателэ Анатолий Иванович Константинов маныык кэпсиир:

– Урут "Ситим" уонна "Ыллык" диэн общественнай, чөл олоҕу пропагандалыыр түмсүүлэр үлэлээбиттэрэ. Онно мин уонна И.И. Харлампьев үлэлээбиппит. Ол түмсүүлэри быйыл бирииги юридическай өттүнэн документуоннаах, устааттаах, туоҥа счеттаах гына оноттордубут. Ол эбэтэр "Ситим" коммерческайа суох общественнай түмсүү диэн ааттанар. Маннык нэһилиэк спордун федерациялара, түмсүүлэрэ (дьахталлар, эр дьоннор, кырдьаҕастар, эдэр ыччат, үөскүүгүттэр, инстэннньэгнэр, уустар о.д.а.) көҥүллүөр. Бу түмсүүбүт сүрүн сыалынан чөл олоҕу өрө тутуу, нэһилиэги сайыннарыы буолар.

Дьахталлар түмсүүлэрэ билигин "Манчаары оонньууларыгар" анаан, кыл оҥоһуктары оҥоро сылдьаллар.

Саха эр киһитэ быыр-быыргыттан айылҕаҕа чугас, булка-алка сыстаҕас, тимиртэн чочуйан наадалаах тэрили оҥорор айылҕаттан бэриллибит айылыылаах. Онтон сиэттэрэн, мин "Уус кыһата" диэн түмсүү тэрийбитим. Бэйэм дьиэбэр 10-са сыл муспут туттар тэбириннэрбин, станоктарбын туруоран мастарыскый оҥорбутум. Манна нэдиэлэҕэ биирдэ 14 саастарыттан саҕалаан, кэм баҕалаах сылдьар. Маны таһыгын оҕо дьарыктаах буолуохтаах диэн санаатан Чурапчытаары социальнай-реабилитационнай кини, Хатылы орто оскуолатын кытта сөбүлэҥ түһэрэн биирдэ үлэлэһэбит. Социальнай-реабилитационнай киинтэн билитин 10 уол дьарыктанар. Кини эмиэ үлэ ыытыскэлэнэллэр, ыстаастара аҕыйыллар, кыра да буоллар хамыстаналлар. Бу киниэхэ көмүлүүр күүс буолар.

Былырыын Аҕа дойдуну көмүскэччилэр күннэригэр Мандар Ууһу ынырдан, быһаҕы оҥоруута куонкурус тэрийбиппит. Мандар ууһу кытта биир дойдулаахпыт Егор Шестаков кэлэн маастар-кылаас көрдөрбүтэ. Манна нэһилиэк олохтоохторо, үөрэнээччилэр кыттыыбыттара. Барыта 40-са быһах оҥоһуллубута, куонкурус сүрдээх тэрээһиннээхтик ыытыллыыта. Бу курдук аҕас улуустаабыт, республикатаабыт күрэхтэргэ, куонкурустарга кыттабыт, миэстэлэнэбит.

Бу курдук түмсүүлэр нэһилиэк сайдарын туһугар күн аайы туруулаһа, үлэлии-хамсыы сылдьаллар

ХАТЫЛЫ СПОРДУ ӨРӨ ТУТАР

Хатылыттан улуус, республика кэмпионнара, үөмэхтэрэ. Ол курдук, марафонец Василий Попову, туустуук, волейболист Сидор Попову, боксер, биллиилээх тренер Григорий Кривошапкины, саахыматчыт, тренер Гаврил Аммосовы, дуобатчыт Михаил Николаевы, о.д.а. кэмпионнар.

Оттон билигин кэмнэ нэһилиэккэ спорт өттүгэр туох-хаһыак үлэлэр ыытыллалларын нэһилиэк спорка специалиһа Екатерина Константиновна Дорогунова сырдатта.

Кини нэһилиэккэ урут дьон биирдиилээн эрэ дьарыктанар эбит буоллахтарына, билигин маассабай спорт сайдан эрэрин этэр. Ол курдук, туох баар спортивнай күрэхтэһиилэргэ, спартакиадаларга атыгартан хаалсыбакка кытталлар. Быйыл улуустаабы нэһилиэктэр иккі ардыларыгар ыытыллар спартакиадаҕа чэпчэки атлетикаҕа 3-с, мас тардыһыытыгар 4-с буолбуттар. Екатерина Константиновна: «Маассабай спорт дьиэ кэргэнтэн саҕаланар. Дьиэҥэ ийэ, аҕа, эбээ, эйэҕэ спордуокан дьарыктанар буоллахтарына оҕо эмиэ оннуукка талаһар буолар. Онтон ол оҕолор аны табаарыстарын көҥүлүүр», – диэн этэр. Билигин нэһилиэккэ хаальыстаах хаамыынан эбээлэр дьарыктанан саҕалаабыттар.

Маны таһыгын нэһилиэктэрин иһигэр спорт сүрүн көрүнэригэр федерациялары тэрийэн, күүскэ үлэлэн эрэллэрэ атын дэриэбинэлэргэ холобур буолар кыахтаах. Ол курдук, теннискэ Г.И. Кривошапкин, дуобакка А.И. Константинов дьарыктыыллар. Спортингэ дьарыктаначчылар үрдүк ситиһиилээхтэр эбит. Республикатаабы күрэхтэһиилэргэ 3 иһиттэн түспэттэр.

Ол эрээри, үлэлиэххэ-хамсыахха, дьарыктаныахха баҕалаах дьону спортивнай саалаларга эргэтэ, хаарбаҕа хомотор. Кинилэр саҥа, кэҥ-куоҥ саалаларбыт буоллар диэн сэмэтэр баҕа саныыларын этэллэр.

Бу сайын буолуохтаах "Манчаары оонньууларыгар" нэһилиэктэн мас тардыһыытыгар Оксана Иванова, гимнастика анньыыта Семен Попов уонна сүүрүүгэ Екатерина Дорогунова бэйэтэ кыттаары бэлэмнэнэ сылдьаллар.

Екатерина Константиновна Дорогунова бэйэтин дьиэ кэргэнэ бу олунньу ыйга "Урожай" спортивнай общество тэрийбит "Спортивнай дьиэ кэргэн" диэн күрэхтэһиитигэр кыайан, аны Красноярскай куораккa буолар Россиятаабы күрэхтэһиитэ бараары бэлэмнэнэ сылдьаллар. Кинилэр дьиэ кэргэн 3 уоллаахтар. Уолаттара эмиэ спорду өрө тутпут дьон.

Онон Хатылы спортсменнарыгар, чуолаан «Манчаары оонньууларыгар» кыттаччыларга эстибэт эрчими, күүһү-уоҕу, кыайыыны эрэ баҕарабын.

Елена МАКАРИНСКАЯ.

РЕПЕРТУАР КИНОТЕАТРА «АЙЫЛЛААН»

28 февраля, 1, 4, 5, 6 марта.

13-30 "Давлят 2".
15-00 "Тайна перевала Дятлова".
17-00 "Последнее изгнание дьявола: Второе пришествие"
18-50 "Тайна перевала Дятлова".
20-50 "Последнее изгнание дьявола 2".

2, 3 марта. Выходные.

12-00 "Давлят 2".
13-30 "Давлят 2".
15-00 "Тайна перевала Дятлова".
17-00 "Последнее изгнание дьявола 2".
18-50 "Тайна перевала Дятлова".
20-50 "Последнее изгнание дьявола 2".

7, 8, 9, 10 марта.

11-00 "Оз: Великий и ужасный".3D
13-30 "Оз: Великий и ужасный".3D
16-00 "Оз: Великий и ужасный".3D
18-30 "Оз: Великий и ужасный".3D
21-00 "Оз: Великий и ужасный".3D

11, 12, 13 марта.

13-30 "Оз: Великий и ужасный".3D
16-00 "Оз: Великий и ужасный".3D
18-30 "Оз: Великий и ужасный".3D
21-00 "Оз: Великий и ужасный".3D

Открыта предварительная продажа билетов.

Справки по телефону: 41-453.

Кэрэ эйгэтигэр

«ДАЛБАР ХОТУН» КУОНКУРУСКА ЫҢЫРАБЫТ

"Далбар Хотун" куонкурус 2007 сыллаахха "Далбар хотун" сурунаал уонна Саха Республикатын Президенигэр дьиэ кэргэн уонна оҕо аймах дьыалаларыгар комитетин көҥүлэйиннэриллэн тэриллибитэ.

Сурунаалбыт аатын дьахталлар олус таптааннар, 1994 сылтан туга улуустарга улэйит, уус тарбахтаах, асчыт, ыалдьытымсах, үчүгэй ыччаттаах ийэлэри Далбар Хотун диэн аатыыр уонна маннык ааттах-суоллаах куонкуруһу ыытар буолбуттара. "Далбар Хотун" – тыа ыаллын дьоҕун олоҕун суон сураҕырдар, чал туруктаах, үөрэхха, үлэҕэ, олохтоох дьулуурдаах чулуу ыччаты иитэр үтүө ийэлэри холобур оҥорор сылларааах куонкурус.

Бастакы "Далбар Хотун" республикааҥы куонкурус 2007 сыллаахха кулун тутар 5 күнүтэр Өлөөкүлүөх Өлөксей аатынан культуура кинигэтэр буолбута. Кыайыылаах аатын Хаҥалас улууһун Нөмүгүтүттэн предприниматель, биэс оҕолоох ийэ Лидия Софроновна Афанасьева сүкпүтэ. Иккис куонкуруска (2009 с.) Дьокуускай куорат Хатаҥыттан биэс оҕо ийэтэ Галина Габышева, үһүс куонкуруска (2011 с.) Мэҥэ-Хаҥалас улууһун Төгүлүгүттэн үс оҕо ийэтэ Марфа Терентьевна Иванова, төрдүс куонкуруска (2012 с.) Чурапчыттан төрүттээх Ирина Дмитриевна Захарова кыайыылаахтарыан буолбуттара.

Быйылгы бэйиэ куонкуруспут сандал сааһы кэрсэ кулун тутар 1 күнүтэр Өлөөкүлүөх Өлөксей аатынан Норуоттар дорҕоонуларын дьиэтигэр 18.00 часка ыытыллыаҕа. Финалҕа киирбит сэттэ кыттааччы туох баар кыаҕын, сатабылын, дьоҕурун түөрт түһүмэххэ (бэйэни бигэлиэнэрии, талааны көрдөрүү, киэнэни мааны тэҥнэтиии тахсан астаан аҕалбыт аһын аукционнаан бетарыы, онноҕуктарын быыстапкалааһын) көрдөрөн, хас биирдиилэрэ анал аакка тиксиэ, сыаналаах биринсиэннэри ылыахтарыа.

Үтүөнү үгэскэ кубулутан, быйыл көрөөччүлэрбитигэр бастыҥ сахалыы таҥаска куонкуруспутун эмиэ ыытабыт. Бириэмиэт – Кытайга туристическай путевка.

Финалистарбыт астыбыт астарын аукционуттан киирбит үп "Сахабачаат" аһымал акциятын быһыытынан ыарыһах оҕо эмтэниэттэн талыллыбут оҕолорго барыаҥ.

Республикааҥы "Далбар Хотун" куонкурус финалыгар киирбит биир дойдулааххыттан кэлэн өйүүрүгүүтэр, саастыы тыыннаах сэргэх дьоро киэҥэр сыныаннан бараҥнаттыбар ыҥырабыт.

Финалистар:

1. Елена Пантелеймоновна Аммосова, Томпо улууһун Мэҥэ-Алдана. 5 оҕо күнкүбэй ийэтэ. Петр Петрович Колодезников аатынан Мэҥэ-Алданнаахы оҕо искусствотын оскуолатын хореография кылаабын преподавателэ. "Долгуна" аҕа саастаах дьахталлар үнкүү ансамбыллаарын, "Кэрчээнэ" оҕо үнкүү ансамбылын салайааччылара, дьахталлар Сэбиэттэрин чилиэнэ. Саха Республикатын культууратын туйгуна, үтүөлэх үлэһитэ.

2. Светлана Николаевна Петрова, Бүлүү улууһун Халбааны нэһилиэгин Николаевтар дьиэ кэргэн ыччат-маанытыгар ийэтэ 6 оҕолоох, сэттэ сиэннээх. Саха тылын уонна литературатын учуутала. Нэһилиэк дьахталларын комитиэттэн иннинэн "Эдэр дьиэ кэргэн" кулуун салайааччыта. Республикааҥы "Сылы бастыҥ учуутала" куонкурус 2010 сыллараах лауреата.

3. Анастасия Касьяновна Баранова, Нам улууһун I-кы Хомустааҕыттан сылдьар. 3 оҕо күн-күбэй ийэтэ, 2 сиэн эйэҕэс эбэтэ. "Алгыс" Сылгыалаах кэскин методиҕа. Улуустааҕы "Мини-мисс", "Звездный поток" куонкурустар бырайыактарын аптардара.

4. Сардаана Семеновна Константинова, Кобяйы улууһун "Далбар Хотун" куонкуруһун кыайыылаах. 4 оҕолоох, 2 сиэнэх. Математика учуутала. Саха Республикатын үөрэхтээтин туйгуна, Россия Президенин Граныын хаһаайката, улуустааҕы педагогтар "Серебряный глобус" куонкурустарын кыайыылаах.

5. Александра Васильевна Седалищева, Чурапчы улууһун Болтого нэһилиэгиттэн төрүттээх. Улуустааҕы кинн бальыаҥа кылаабынай бырааһын тэрийэр методическай үлэҕэ солбуйааччы. 3 оҕолоох, 1 сиэннээх. Улуустааҕы дьахталлар сэбиэттэрин чилиэнэ, Республикатааҕы 13-с Дьахталлар съиэздэрин делегата. Саха Республикатын дорообуйа харыстабылын туйгуна, 2001 сыллаахха "Улуус бастыҥ ыала" күрэх кыайыылаахтара, 2002 с. республикатааҕы "Урожай" быыстапка-дьаарбанка үрүҥ кэмүс мэтээл хаһаайыттара.

6. Екатерина Матвеевна Винокурова, Таатта улууһун Боробул нэһилиэгин олохтоох. 4 оҕо ийэтэ, 2 сиэн эбэтэ. Культуура үлэһитэ үөрэхтээх. 2004 сыллараахтан бааһынай хаһаайыстыба салайааччыта. "Алгыстаана" дьахталлар сэбиэттэрин чилиэнэ. Саха Республикатын Президенин Граныын хаһаайката, Саха Республикатын тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна.

7. Саргылана Николаевна Данилова, Аммаа улууһун Соморсун нэһилиэгэ. 4 оҕо күн-күбэй ийэтэ. "Чэчир" уһуйаан интэчнэгэ, "Саргы" бааһынай хаһаайыстыба тутаах киһитэ. Ыраахтыт, үнкүүһүт, хоһоонньут бэрдэ.

Галина ПОЛУСКИНА,
«Далбар Хотун» сурунаал редактора.

Тэрилтэ түбүгэ

ТҮМҮКТЭР, БЫЛААННАР

Саха Республикатын Президиэнэ Е.А.Борисов ыйаатар Ил Түмэнгэ этиллибитинэн, Саха Республикатын административнай кодексатын толору үлэлэтэн, көдьүүстээхтик туһанан, дьон-сэргэ правовой таһымын үрдэтиитигэр олохтоох тэриллии органнара күүскэ үлэлиэхтээхтэр.

Чурапчы улууһун дьаһалтатын иннинэн тэриллибит административнай хамыһыйа үлэлэбитэ комнуо ыйыс сылыгар барда. 2010 сылга 2, 2011 сылга 86, 2012сылга 134 административнай дьыала көрүллүбүт. 2012 сыллаах үлэ түмүгүнэн көрдөххө, эдьбох административнай буруйу кэнии Саха сирин административнай кодексатын 3.5 ыстатыйатынан тахсыбыт. Ол эбэтэр түүннүгү комнуо (киэҥэ 23 чаастан сарсыарда 7 чааска диэри) дьон кус-хас олоҕун аймаан, 56 кэнии административнай эпизэтинэскэ тардыллыбыт. Кэнии сонньуйуох, бу ыйыллар буруй барыта арыгы испит туруктаах сылдьан онноҕуллубуттар. Уопсайынан, административнай, холуобунай, атын да буруйдар сүрүннээн арыгы испит туруктаах сылдьан тахсаллара биллэр суол.

Итини учуоттаан туран, улуус баһылыгын С.И. Яковлев анал соруҕунан административнай хамыһыйа салайыытынан, 3 сыллаах арыгылааһыны, наркоманияны, токсикманияны утары программа ыытыллан үлэтин саҕалаата. Программаҕа биир сылга 69 үлэ ыытыллара былааннанар. Программаны сүрүн толороччуларынан улуус, нэһилиэк дьаһалталара, полиция, прокуратура, улуустааҕы бальыаҥа, үөрэх управлениэта уонна тэрилтэлэр буолаллар. Программаҕа бу сылга улуус бюджетыттан 500 тыһыынча көрүллүүнү, эбии үбү-харчыны көрүү боппуруоһа турар. Нэһилиэктэр уонна республика бюджеттарыттан үбүлэһиини туруорсуу үлэтэ барар. Бу куһаҕан дьаллыктары кытта охсуһар программаны улахан суолталаах, кэскиллээх үлэ диэн сыаналыыбыт. Сиһилии программа туһунан Саха сирин Правительствотын электроннай портальыгар киирэн билсиэххитин сөп (sakha.gov.ru Муниципальное образование "Чурапчинский улус(район)").

Административнай буруйу кэнии боппуруоһунан 72 чааһынай сирэй благоустройство оттунан буруй оҥорон эпизэтинэскэ тардыллыннылар. Оттук мастыт, сүүрэ сылдьыыбыт, алдьаммыт тиэхиникэбит, тутуубут маһа, балбаахтарбыт олбуор таһыгар мунньуллан туралларын бэхтут, туттуллубут уубут уулуссаҕа тоҕуллар. Хомойуох иһин бу маннык көстүүтэ үөрэтэн хаалан, буолуохтаабын курдук ыыналыыбыт. Олорбуттут курдук олоробут, ким да туох да диэбэтэҕинэ салҕыы торобуттыыбыт, "улууспут кирдээх, бех ыһыллар" диэн айманыыбыт. Бу административнай буруй көрүнэр кинирэрин олохтоох нэһилиэннэҕэ өйдүөн наада.

2012 сыл түмүгүнэн 134 сирэй административнай эпизэтинэскэ тардыллыыбыт буоллаҕына, ол иһиттэн 16 ыстыраап- 26 тыһыынча солкуобай уурулунна, 118 сэтиэтэй бэриллибит. Хамыһыйа сүрүн сылдьаннан ыстыраапталаһын буолбакка, өйдөтүү үлэтин ыытыы буоларын баҕалаах этэбит.

Нэһилиэк аайы общественнай административнай хамыһыйалар бааллар эрдэхтэр. Ол курдук, Болтого, Чурапчы, Сылаан нэһилиэктэрэ ыраахырдыы боппуруоһуттар күүскэ ылсан үлэлэн эрэллэрэ биһирэбиллээх. Ол эрэн харыстааһын, бэйэ дьоҕун үөскүөт буолуу баар суол. Дьиэтэр, ол олохпут таһымын наастыыта тиэрдэрин өйдүөх тустаахпыт. Бары ылсан биэргэ улаатаппыт, чал кутталлаах олохтуут барыта бэйэбититтэн тутуллуктаах диэн саныахпыт.

Административнай хамыһыйа.

Человек и закон

Как не оказаться в должниках по ипотечному кредиту

За последнее время увеличились обращения банков, а также организаций, осуществляющих отдельные виды банковских операций, в судебные органы с исками о взыскании задолженности по кредитным договорам, обеспеченных ипотекой, с одновременным требованием об обращении взыскания на заложенное имущество.

Ипотека – это вещный способ обеспечения обязательства, когда предметом залога выступает недвижимое имущество либо принадлежащие залогодателю права на недвижимое имущество, заключающийся в праве залогодержателя получить удовлетворение своих денежных требований из стоимости заложенного недвижимого имущества или прав на него преимущественно перед другими кредиторами залогодателя, за изъятиями, установленными федеральным законодательством.

При кредитовании, обеспеченном ипотекой, из стоимости заложенного недвижимого имущества в соответствии со ст. 3 Федерального закона "Об ипотеке (залоге недвижимости)" удовлетворяются требования об уплате залогодержателю основной суммы долга по кредитному договору и процентов за пользование кредитом. Если договором не предусмотрено иное, ипотека обеспечивает также уплату залогодержателю сумм, причитающихся ему: в возмещение убытков или в качестве неустойки вследствие неисполнения, просрочки исполнения или иного ненадлежащего исполнения обеспеченного ипотекой обязательства; в виде процентов за неправомерное пользование чужими денежными средствами, предусмотренных обеспеченным ипотекой обязательством либо федеральным законом; в возмещение судебных издержек и иных расходов, вызванных обращением взыскания на заложенное имущество; в возмещение расходов по реализации заложенного имущества. При этом, если договором не предусмотрено иное, ипотека обеспечивает требования залогодателя в том объёме, какой они имели к моменту их удовлетворения за счёт заложенного недвижимого имущества (прав на недвижимое имущество).

В большинстве случаев заложенное имущество представляет собой недвижимое имущество в виде жилых и нежилых помещений, различных объектов производственного назначения, земельные участки, а также движимое имущество в виде транспортных средств.

Основанием для обращения взыскания на заложенное имущество согласно ст. 50 Федерального закона "Об ипотеке (залоге недвижимости)" является неисполнение либо ненадлежащее исполнение заемщиком (залогодателем) обеспеченного залогом обязательства, в частности неуплатой или несвоевременной уплатой суммы долга полностью или в части, если договором не предусмотрено иное.

Обращение взыскания на заложенное имущество регулируется нормами Гражданского кодекса Российской Федерации, Гражданского процессуального кодекса Российской Федерации, Федерального закона "Об ипотеке (залоге недвижимости)", Федерального закона "О судебных приставах", Федерального закона "Об исполнительном производстве" и Федерального закона "Об участии в долевом строительстве многоквартирных домов и иных объектов недвижимости..".

Действующим российским законодательством предусмотрено два способа обращения взыскания на предмет ипотеки: в судебном порядке и во внесудебном порядке.

Взыскание на предмет залога может быть обращено только по решению суда в случаях, если: предметом ипотеки является жилое помещение, принадлежащее на праве собственности физическому лицу; залогодатель – физическое лицо в установленном порядке признано безвестно отсутствующим; заложенное имущество является предметом предшествующей и последующей ипотек, при которых применяются разный порядок обращения взыскания на предмет ипотеки или разные способы реализации заложенного имущества; имущество заложено в обеспечение исполнения разных обязательств нескольким созалогодержателям; предметом ипотеки является земельный участок из состава земель сельскохозяйственного назначения; предметом ипотеки является земельный участок, государственная собственность на который не разграничена; предметом ипотеки является имущество, находящееся в государственной или муниципальной собственности; право залогодателя на заложенное имущество не зарегистрировано в Едином государственном реестре прав на недвижимое имущество и сделок с ним; предметом ипотеки является имущество, имеющее значительную историческую, художественную или иную культурную ценность для общества.

Внесудебный способ обращения взыскания на предмет ипотеки допускается в двух случаях: если предмет ипотеки не отнесён законодателем к числу недвижимых вещей, взыскание на которые может быть обращено исключительно по решению суда; если есть согласие залогодателя на обращение взыскания во внесудебном порядке и соглашение об определении порядка такого обращения достигнуто.

Нужно подчеркнуть следующее, сегодня ипотечное кредитование считается одним из удобных способов решения жилищного вопроса. Чтобы не оказаться в должниках, не лишиться единственного жилого помещения, являющего предметом ипотеки, и не увязнуть в судебные тяжбы, нужно тщательно оценить свои финансовые возможности при принятии решения о заключении договора ипотеки, а при возникновении затруднений по оплате пытаться разрешить их совместными усилиями с банками, а также с организациями, осуществляющими отдельные виды банковских операций.

Пресс-служба
Верховного Суда РС (Я).

ЭҺЭРДЭЛИИЪИТ!

Бітьиктьыр күтүөппүтүн, СР Суолун хаһаайыстыбатын Бочуоттаах үлэһитин, «Гражданскай кылбын» бэлиэ хаһаайынын ***Алексей Михайлович ПЕРМЯКОВУ*** *60 саастын туолар үбүлүйүгүнэн иитиллитик-истинник эҕэрдэлиибит.*

Эн улускэннээх үлэ үөрүүтүн биилбит дьаһун олоххунан, дьоннго-сэргэҕэ үтүө сыдьааныынан, үөрэх-көтө көрсөр иҥэҕэс майгыгынан биһиэхэ холобур буолаҕын. Биһиги диэн кэргэммитигэр аҕаабат кыһамныын, уҥуорабат болҕоотон, туйгун да кэмнэммэт сүбэ-амаҥ, үтүө санаан иһин ис сүрэхпититтэн махтанабыт, эйиигинэн киэн туттабыт.

Баҕарабыт диэн кэргэнин, чугас дьонун истин-иҥирэх сыдьааннарыгар үйдэран, чэҕиэн-чэбдик, үлэ-хамнас үөрүгэр сылдьарга. Дьол-сорҕу тосхойдун, баҕа санаан барыта туолуохтун.

Эҕэрдэни кытта Упун Куеллэн, Дьокуускайтан, Чурапчыттан Сивцевтэр, Захаровтар, Андросовтар, Хаандьыаттан, Мыҥдаҕаайыттан Николаевтар, Одьулуунтан, Чурапчыттан, Аллароа Бэстээхтэн, Дьокуускайтан Артемьевтар.

***

Күндү дьаммутун ***Илья Михайлович, Анна Гавриловна СЛЕПЦОВТАРЫ*** *65 сааскытын бэлиэтиир үбүлүйүгүтүнэн эҕэрдэлиибит!*

Эйиги аал уоккутун оттунан, алаҥа дьиэбитин тэриэн 5 оҕо, элбэх сиэн эҥэтэ, эбэтэ буолан, үдьуоргутун тэнитэн, Болтоно нэһилиэгин биир тарбахха баттанар ыпык-маҥны ыала буолан алороргутунан киэн туттабыт, астынабыт. Баҕарабыт чэҕиэн доруобуйаны, дьолтоох, үйгуладах үйүн алоҕу.

Эҕэрдэни кытта эдьиийгит Гея Михайловна, убайгыт Семен Михайлович, балтыларгыт Марфа, Евдокия, Наталья диэн кэргэттэрэ.

***

Күндү кэргэммин, ийбит аҕабытын, эйэҕэс эҥээбитин, Одьулуун нэһилиэгин Бочуоттаах алахтоохун, Россия уонна СР Бочуоттаах ветераныын, СР физкультуурата, спорка Бочуоттаах ветераныын, "Үтүө дьыала" хамсаабын анал бэлиэ хаһаайынын ***Егор Семенович БОЯКИНОВУ*** *80 сааскын туолбут үбүлүйдэҕэх күнүнэн ис сүрэхпиттэн иитиллитик-истинник эҕэрдэлиибит.*

Биһиги туспутугар уҕараабат кыһамныын, итии таптаһын, кэмэн иһин мунура суох махтал бытыын тиэрдэбит.

Баҕарабыт кытаанах доруобуйаны, уҥун үйэни, эстибэт эрчими, үтүмэн үгүс үөрүүнү.

Эҕэрдэни кытта кэргэнин Мария Петровна, оҕолорун, сиэннэрин, хос сиэннэрин Баякиновтар, Пономаревтар, Тарасовтар.

***

Күндүтүк саныыр убайбытын, аҕабытын ***Максим Николаевич СИВЦЕВЫ*** *үйэ анардаах үөрүүлээх үбүлүйүгүнэн иитиллитик-истинник эҕэрдэлиибит!*

Иннигитин да чэҕиэн-чэбдик сылдьан, оҕолорун, сиэннэрин ситиһиилэриэхэ кыһаттанан өссө таһаарыылаах-тык үлэлээ, элбэх санаана, кэрэни алаҕхо киллэрис, айтут диэн амарах алгыстыбын тиэрдэбит.

Баҕарабыт эйиэхэ, эн диэн кэргэнгэр чэҕиэн-чэбдик доруобуйаны, үлэҕэ, үөрэхтэх ситиһиилэри, дьоллоох-соргулаах байыылаты алоҕу.

Эҕэрдэни кытта Чурапчыттан, Дьокуускайтан бука бары Сивцевтэр, Алексеевтар.

БИЛЛЭРИИЛЭР

Требуется представитель в кредитной организации. Резюме отправить на askirs_fly@mail.ru, тел: **8-914-293-98-71.**

***

Соломо кутас ат тый сүтэ, буутугар С бачсэттэах. Ким көрбүт, маҥна иһин биллэрэргитигэр көрдөһүбүн. **Тел: 24-455, 8-914-262-72-95.**

***

В магазине "ТАИР" поступление новых люстр, мягкой корпусной мебели, обеденных групп. Принимаем заказ на изготовление пластиковых окон со скидкой 5% до 8 марта. Гарантия качества, низкие цены. **Тел: 8-914-280-87-85.**

***

Булуустаах, водопроводтаах, оҕуруот сирдэх чаҕынай дьиэ атыылаан. **Тел: 8-984-114-22-86.**

***

3 тонналаах манипулятор, самосвал "Камаз-Сайгак", 2004 сылларааҕы "УАЗ"-"Барс" массыыналар атыыланаллар. **Тел: 8-914-107-70-85.**

***

Чурапчыта Куохара уул. 7 №-тэр мраморнай паамятыныыктары (ритуальнай, мемориальный) саҥаһыннан оҥоробут. **Тел: 8-914-225-80-57.**

***

Былырыы тыаҕа кэтиллэр болтооску сапыыны, гелевэй сапыыны атыыланаллар. **Адырыспыт:** "Утум" маҕаһынын, "Дагданча" ырыынакынын түгэх хоһо. **Тел: 8-914-280-30-44, 41-664.**

***

Георгий Иванович Баранов аатыгар бэриллибит паспаар сүтэ. Ким булбут **8-984-117-66-65** телефоннаах биллэрэргитигэр.

***

Надежда Анатольевна Гуляева аатыгар бэриллибит паспаар сүпүтүгэн дьиэҥэ суоҕунан аҕыллар.

***

В соответствии с частью 3 статьи 31 Земельного кодекса РФ МАУ "Комитет по управление муниципальным имуществом" МО "Чурапчинский улус (район)" информирует население о возможности или предстоящем предоставлении земельного участка по адресу: РС(Я), Чурапчинский улус, с.Чурапча, ул.Ленина, с общей площадью 7435 кам для строительства объекта "Многофункциональный спортивный комплекс в с.Чурапча".

Заявление по данной публикации направлять в течение четырнадцати календарных дней со дня опубликования объявления по адресу: РС(Я), Чурапчинский улус, с.Чурапча, ул.Курашова, 7, корп. А, Комитет по управлению муниципальным имуществом МО "Чурапчинский улус (район)".

Дьокуускай куорат олохтоохо, СР культууратын туйгуна, үтүмэлэх үлэһитэ, республика хореографтарын ассоциацийатын председателин солбуйаачыта, республикатааҕы Туймаада ыһыаҕын режиссера, "Мисс Якутия" күрэх 2001-2009 сс. режиссера, "Этиэн Хомус" 2006-2009 сс. режиссера, Бүтүн Россияааҕы Масс театрын маассабай форумун театральнай искусствотын Грааҥын "Бастыҥ национальнай бырааһынныык" номинация профессиональнай бириэмиитэ лауреата, 2010 сыл Масс театрын бастыҥ хореографа

КАТАКОВ Станислав Филиппович

бу дьыл олунньу 25 күнүгэр ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытын барыы билэр дьоҥуттар, аймахтарыгар, таҥаарыстарыгар иҥиттиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, ийэтэ, аҕата, биирдэ тереебуттэрэ, аймахтара.

Кутуруннарын тиэрдэллэр:

- Россия бастыҥ үнкүү туруораччыта, «Сандал» үнкүү народнай ансамбылын уус-уран салаалаачыта Катаков Станислав Филиппович олохтон туораабытынан ийэтигэр Евдокия Петровнаҕа, аҕатыгар Филипп Егоровичка, кэргэнигэр Сардаана Алексеевнаҕа, оҕолорутар, биирдэ тереебуттэригэр, аймахтарыгар, билэр дьоҥутар Чурапчы улууһун дьаһалтата, улуус Мунньаҕа, культуура управлениета.

- Күндү тапталлаах уоллара, ааҕара, убайдара, "Сандал" этноансамбыл салайаачыта Катаков Станислав Филиппович олохтон туораабытынан барыы чугас дьоҥуттар, аймахтарыгар Мугудай нэһилиэгин дьаһалтата, нэһилиэк Сэбиэтин депутаттара, "Туоранчык" уһуйаан, Сыннаалан киин коллективтара, "Күбэй" түмсүү чилизиннэрэ, дьүөгэлэрэ.

- Д.Д. Красильников аатынан Мугудайдаабы Баҕа санаа авторскай оскуолатын бүтэрбит, күндүтүк саныыр, киин туттар үөрэхчиэлэрэ Катаков Станислав Филиппович олохтон туораабытынан тапталлаах тереебуттэригэр Евдокия Петровнаҕа, Филипп Егоровичка, кэргэнигэр Сардаана Алексеевнаҕа, оҕолорутар, биирдэ тереебуттэригэр Будуомпа, Радиока үөрэппит уруулаллара: Ф.В. Захарова, Е.М., В.П. Ивановтар, Е.П., Н.И. Сивцевтэр, Н.Н., Е.А., Р.И. Терентиевтар, А.Н. Макарова, В.Е. Попова.

- Биирдэ үөрэммит доруордоро Катаков Станислав Филиппович олохтон туораабытынан кэргэнигэр, уолаттарыгар, тереебуттэригэр, биирдэ тереебуттэригэр биирдэ үөрэммит доруордоро.

- Тапталлаах уоллара, кэргэнэ, ааҕара Катаков Станислав Филиппович олохтон туораабытынан ийэтигэр, биирдэ үлэлэбит дьүөгэлэригэр Евдокия Петровнаҕа, аҕатыгар Филипп Егоровичка, биирдэ тереебуттэригэр, кэргэнигэр Сардаана Алексеевнаҕа, оҕолорутар Мугудайдан, Дьокуускайтан Пуховтар, Дьяконовтар, Яковлевтар, Е.Н. Гуляева.

- Күндү убайа Катаков Станислав Филиппович олохтон туораабытынан биирдэ үөрэммит доруордоро, бырааттара Радиславка, киин дьиэ кэргэнигэр, барыы чугас дьоҥуттар Мугудай орто оскуолатын 45-с выпуһун оҕолоро.

Кэриэстэбил

КҮНДУ КИҺИБИТ СЫРДЫК КЭРИЭҺИГЭР

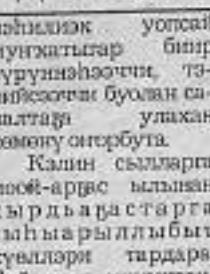

Кэргэним, аҕыбыт, эйэбит, Одьулуун нэһилиэгин олохтоох **АБРАМОВ Нестер Иннокентьевич** күн сириттэн күрэхтэстэ 40 хонутун аста.

Аҕыбыт 1953 с. кулун тутар 28 күнүгэр Мыҥдаҕаайыга Саппаас оҥко Иннокентий Захарович уонна Дария Егоровна Абрамовтарга 5-с оҕолон күн сирин көрбүтэ. Төрөппүттэрэ форма үлэһиттэрэ буолан, аҕыбыт оҕо саҥа Саппаас оҥко аастыта. Ферма үлэтигэр илии-атах буолан, иллэҥ кэмнэригэр кэнгүл Амма ерүүскэ сөтүөлүөн, бальыстаан, хара тыаттыгар мөрөйдөөн хара үлэҕэ, булка сыста улаатыыта.1960 с. Амма аҕыс кылаастаах оскуолатыгар үөрэҕэ киирбитэ. Алын кылаастарга үөрэнэр сылларыгар наар туйгунук, онтон үөһэ кылаастарга үчүгэйдик үөрэнэн, 1970 с. орто оскуоланы бүтэрбита. Үөрэҕир сүрдээх кыахтаах, элбэх кинигэни аҕар эта. Оскуола кэнниттэн оччотторо "Оскуола - производство - үрдүк үөрэх" диэн девиһиэнэн биирдэ үөрэммит доруордоругун кытары тапталлаах Саппаас отугар тахсан, фермаҕа бороон көрөөччүүнэ үлэтин саҕалаабыта.

Онтон 1972 с. Советскай армия кэккэтигэр ыҥырыллан, мотострелковай часка сулууспалаан ефрейтор аанньалаах 1974 с. дойдутугар эргиллибита. Армияҕа сылдьар кэмигэр үчүгэй буочарданах, уруһуйдуур буолан стендэ оҥорон, сурукпутунан сылдьыыбыта. Киев куораккa үөрэнэн туруу маастарын идэтин ылбыта. Онтон кэлэн Карл Маркс аатынан совхозка тутуула маастарынан үлэҕэ киирбитэ. Иккис сыл үлэлээн баран 1977 с. Новосибирскай куораккa тутуу институтуттар болҕомтэлээн кууруһуттар үөрэхэ 1978-1979 сс. бастакы кууруһу үөрэнэн бүтэрэн баран Одьулуунтан төнүнэн кэлэн ОПТУ-га рабочайынан үлэҕэ киирбитэ.

1987 с. дизэл рабочайынан, слесарынан үтүө суобастаахтык үлэлээн баран үрдэтиллэн, суоппардар болохтоҕуттар производственнай үөрэхтэһии маастарынан анаммыта. Маастарынан үлэлиир кэмигэр 1989-1992 сс. Приморскай кыраай Артем куоратыгар кэтэхтэн үөрэхэх производственнай үөрэхтэһии маастарын идэтин ылбыта. Бу үлэлиир сылларыгар улууска, республикаҕа эдэр механизатордар иитиллэн тахсыыларыгар бэйэтин тус кылаатын киллэрсибитэ. Үөрэтэр оҥоруун кытта тэҥнэ бэйэтин эмэдэр толкуйдуан иннин талаана арыллан сварщик, сантехник идэтин толору баһылаан, онтон 1999 с. Одьулуунтар, оччолорго лицей буолбут ОПТУ-гар производственнай үөрэхтэһии маастарынан үлэҕэ киирбитэ. Маастарынан да үлэлии сылдьан курдук сварка, сантехника үлэтэ ханна баарынан үлэлэспитэ, онтон 2003 с. бастайаннай сварщик буолан пенсиэҥэ тахсыар диэри үлэлэбитэ. Пенсиэҥэ тахсан да баран сөбүлүүр идэтинэн ханна иҥэ буоларынан нэһилиэккэ, улуускa, Таатта, Аммаҕа үтүө сана объектарыгар үлэҕэ киллэрсибитэ, өрөмүөн үлэтин ыытыспыта.

Иккис дойдута буолбут Одьулуунна иннинэ сайдыыгыгар туох баар хыҥаан, күүһүн ууран үлэлэппэтэ. Баһылыгын кытта атах тэҥэн олорон нэһилиэк сайдыытыгар, мунгхалаах ыытыыга, ат сүүрдүүтүгэр, ипподром тутуутугар көҥүлэрин наһаа астыынан кэпсиир эта, баһылык кинигэҕэ бириэмэтин биирдэ сэҥэрэҥэрин хайыыр эта. Мас кэрдиитигэр маастар эта, мас суулларыгыгар кими да иннигэр укпатаҕа. Элбэх ыалы дьиэ маҥнаан хааччыйбыта. Нэһилиэк ыалларынан бастакы водопроводы тардыыбыттара.

Сварщик быһыытынан аатын аатталыыт, суон сурааҕырдыыбыт биир улахан үлэлиэн бэйэтэ толкуйдаан оҥорбут ат сүүрдүүтүгэр туттуллар стартовай массыыната буолар.

Аҕыбыт олох ыра саҥыттан бултуу абыланар ыллардыт сонордоох булчут эта, мөрөйүттэн саҕалаан улахан бултуур тиийэ бултаабатах кыыла, кэтэрэ, арааҥа, суоҕа буолуо. Саас халлаан сылгыыгыттан күүһүн хаар хаҕыгыар диэри хара тыаттан тахсыбакка бултуурун, аар тайҕатын кытары алтыһарын олус астыыра, дуоһуйа сыаналаара. 90-нус сыллар ортолоруттан саҕалаан нэһилиэк уопсай мунгхатыгар биир сурунаһаччы, тэриччэтин буолан саҕалтаҕа улахан көмөҥу оҥорбута.

Калин сылларга моой-арыы ыллыыр кырдьаҕастарга сыһыарыллыыт хуваллэри тардара. Сайынын илимнээн, мунгхалаан чугас ылларын, аймахтарын, таҥаарыстарын кимиэ хатырыктаҕынан тиэйэн быспакка кунцулгуура. Бултуу суолун-иэйиэн чопчу билэрэ уонна сонордоох буолара. Иэнньиттэн айылҕа ордо эта. Ол курдук сарсыарда күн тахсыытынан турара, күн киириитинэн утуйара. Ис айылҕата барыта айылҕаны кытаары быһаччы сибээстээх. Сарсыарда эрдэ туран, ыраас салгыгыта хаамарын олус сөбүлүүрэ. Ыллыыктыыт ыһыктыбат, чыг туттуулаах кини быһыытынан үгүстэрэ сыаналаппыта. Доруордоругар, таҥаарыстарыгар истиҥ сыһыаннаах, эрэллээх доруор эта. Бу хаачыстыбалара кинини үлэҥит быһыытынан үрдүстүк сыаналаан үлэлэбит тэриллэрин Махтал суруктарынан, Бочуотунай грамоталарынан, сыаналаах бэлэхтэринэн үгүстүк бэлиэтэммита.

Аҕыбыт аҕа баһылык, хаһаайын быһыытынан сатабыллаах, атын дьоннон уратыта кини тэлгэһэтиттэн, тутуулларыттан тута көстөр, дьиэ-уот тутан, сүөһү-ас иитэн нэһилиэккэ биир ньырбаачы олохтоох ыал буолбуттара. Дьиэ, кэлэн иус-хаҥ олоҕу олорон кырдьар саҥаһыар сыаналаннык олорон барыахтааҕын ыарыы түргэнник ылан, бу күн сириттэн илдьэ барбыта хомолтолоох.

Ийэбит түбүгэстэх үлэлээҕин, кини үлэтигэр бэриниилэхтэрин ыллыыр биирдэ туоралдастакка кинизэҥ үлэлииригэр, сайдарыгар сүөһүгүн, дьиэтин барытын бэйэтэ көрөн-истэн толору усулуобуйаны тэрийэн үлэлэтэн кэлбита. Ийэбит ситиһиитэ барыта аҕыбыт улахан өнөлөөҕүн биһиги кууруок кизи тутта, махтана балхтиибит. Аҕыбыт Одьулуунун таптаан иккис дойду онтостон, ньэҥэ уйа туттан, кылгас да буоллар дьиэҥин олоҕу олорон барда. Кердеххо, тоҕо да кытаанах курдугун иһин ийэбитин илгэйэҕэ "суулаан" барда, биирдэ да ыаҥнар хаҥыр улахаммык ыыһыырсыыттарын өйдөбөппүт.

Киһизэҥ күүлэйэх өттүттэн "алдьархай кинрэн", ыаҥнаах да ыаҥнатын да сатаан быһаарбыт буолбут кэмигэр аттыгар чугас дьонун баара улахан өйөбүл буолла. Кини тыыннаах эйэҥэ эйэлээх улахан кэмнэлэрүгэр, тымныы үгэнэҥэн турар кэмигэр 40 хонук анараа өттүгэр 52 кыраадыс тымныыттан туспакка турар кэмигэр үлэлэспит күүс-көмө буолбут бар дьоммутутар, бырааттарыгар Н.Н.Николаевка, И.Н. Николаевка, И.К. Монастырева, П.Е. Боянинова, А.А. Мандарова, А.Н. Петрова, И.С. Матвеевка, С.С. Баранова, П.К. Матвеева, М.П. Михайлова, С.Н. Скрябина, А.Ф. Седалищева, олохтоох дьаһалта үлэһиттэриигэр (баһылык Л.В. Ефремова), улуустаабы үөрэх управлениетын коллективыгар (начальник К.К. Чечигинаров, И.Г. Винокурова, С.М. Сивцева), ийэбит иннис дьиэ оҥостубут оскуолатын, тэриллэтин биирдэ үлэлээн чугас дьоҥуттар, коллективыгар (директор А.П. Максимов), ийэбит биирдэ төрөөбүт быраатын тэҥэ чугас киһибитигэр И.С. Артемьевка, дьиэ кэргэнигэр, күндү дьүөгэлэригэр, ыытыспыр аҕа саастаах аҕыбыт, убайларын диэр ыытыспыр дьоммутутар Н.А. Федотова, В.В. Григорьевка ыллыктаах тылыт, суБэтэмэрыт иҥин ийэбит, аҕыбыт Одьулуунуган, Мыҥдаҕаайыттан биирдэ үөрэммит доруордоругар, чугас ыалларбыттар, нэһилиэк олохтоохторугар тыыннан кыайан этиллибит-улахан махталбыттын тиэрдэбит.

Барыгыгар кытаанах доруобуйаны, иллэҥ-эйэлээх дьиэ кэргэни, эйиги дьиэрит аанын хаһан да "куһаҕан таарыйбатын, бэйэрэтин харыстаныт! Дьоллоох буолуҥ!

Абрамовтар дьиэ кэргэттэрэ.

Редактор - директор: А.А. ЗАХАРОВ.
Эпириэтинир секретарь, сурук отдела – Е.Г. МАКАРИНСКАЯ.
Бырааб отдела – О.В. ТРОФИМОВА.
Доруобуйа хаҥыстабыла, культура отдела, литературнай сотрудник – Н.Н. ПУХОВА.
Экономика, спорт, тыа хаһаайыстыбатын отдела–А.М. СЛЕПЦОВ.
Ыччат, үөрэҕирии отдела – Н.Д. БУРЦЕВА.
Корректор – В.Н. ПЕТРОВА.
Верстальщик – Л.К. ПОПОВА.
Бэчээттэччилэр – Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ, С.А. ПАВЛОВ.

Тэрийэн таһаараччылар: СР Правительствата, Чурапчы улууһун "Саҥа олох" редакционнай-издательскай холбоһук автономнай учреждение. Российскай Федерация Роскомнадзор СР управлениетыгар 2012 с. кулун тутар 15 күнүгэр регистрацияламыт нүөмэрэ – ПИ №14-0238.

АДАРЫСПЫТ: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". Телефоннарбыт: редактор – 41-332, отделлар – 41-265, 41-358. E-mail: sanaaloh@mail.ru

Бэчээккэ сакаас: № 31-32 (10650-10651) Тираж 2233 Хаһыат сыаната: 10 солк.

Саҥа олох

Автор суруктар этиллэр саҥа редакция позициятыгар маҥан сөп түбэтэр буоллахтарына. Суруккаа ыытыллар чаастар кырдьыгастыгыгар этиллэллэр, автор тус бэйэтэ сүүрэ.

Хаһыат бэчээккэ бэриллэр графика: 16 ч 00 м. Бэчээккэ бэриллибит: 16 ч 00 м. "Саҥа олох" редакционнай-издательскай холбоһукка 27.02.2013 с. офсетка бэчээттэнни.